

Paulina Augustyn-Skuza

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin

p.augustynskuza@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8367-6644>

Czy pełna harmonizacja przepisów prawa w odniesieniu do sztucznej inteligencji jest możliwa?

<http://dx.doi.org/10.12775/SIT.2023.019>

1. Wstęp

Sztuczna inteligencja stała się jedną z najbardziej rozwijających się technologii XXI w. W miarę rozwoju sztucznej inteligencji pojawia się coraz większa potrzeba stworzenia kompleksowych regulacji prawnych, aby przeciwdziałać potencjalnym zagrożeniom¹. Szybki rozwój sztucznej inteligencji przyniósł dużo korzyści, ale również uwydatnił braki w regulacjach prawnych w tym zakresie. Niniejszy artykuł będzie stanowił próbę odpowiedzi na pytanie, czy pełna harmonizacja przepisów prawa w odniesieniu do sztucznej inteligencji jest możliwa. Sama potrzeba regulacji prawnej nie budzi wątpliwości, natomiast należy rozważyć, na jakim szczeblu powinno to być uregulowane. Jako że poglądem dominującym i zaakceptowanym przez krajowego prawodawcę jest kon-

¹ J. Mazur, *Unia Europejska wobec rozwoju sztucznej inteligencji: proponowane strategie regulacyjne a budowanie jednolitego rynku cyfrowego*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2020, nr 9, s. 13–18.

cepcja regulacji w ramach instytucji Unii Europejskiej², poniższy artykuł będzie skupiony wokół tych ram. Z uwagi na charakterystykę sztucznej inteligencji i jej rozwój ramy prawne powinny zapewnić możliwość adaptacji oraz powinny być elastyczne. Stworzenie jednolitej praktyki prawnej musiałoby być poprzedzone współpracą pomiędzy rządami państw, twórcami technologii, ekspertami, jak i prawnikami. Ma to kluczowe znaczenie dla formułowania skutecznych przepisów prawnych, które odnoszą się do wyzwań stworzonych przez sztuczną inteligencję. W literaturze podkreśla się, że istnieją znaczące konsekwencje wpływu sztucznej inteligencji na prawo międzynarodowe. Głównie mogą obejmować powstanie nowych źródeł prawa bądź ich zmiany³. Przykładem państwa, które jako pierwsze uregulowało funkcjonowanie generatywnej sztucznej inteligencji w przestrzeni internetowej, są Chiny⁴. Obecnie regulacje prawne dotyczące sztucznej inteligencji nie są jednolite, a państwa podejmują próby stworzenia ram prawnych. Przykładem takiego państwa mogą być Stany Zjednoczone, które nie posiadają kompleksowo uregulowanych przepisów prawnych w zakresie sztucznej inteligencji, natomiast w poszczególnych stanach powstają akty prawne odnoszące się do przedmiotowej problematyki. Jedną z ustaw w Nowym Jorku jest związana z uregulowaniem sztucznej inteligencji w zakresie zatrudnienia⁵. Kolejny przykład częściowego uregulowania sztucznej inteligencji stanowi *California Privacy Rights Act* (CPRA), czyli nowe prawo ochrony danych osobowych w Kalifornii związane z wprowadzeniem ograniczeń dotyczących przechowywania da-

² K. Rębisz, *Wybrane zagadnienia prawa cywilnego w propozycjach regulacyjnych dotyczących sztucznej inteligencji w Unii Europejskiej*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2021, nr 10, s. 22–27.

³ M.M. Maas, *International Law Does Not Compute: Artificial Intelligence and the Development, Displacement or Destruction of the Global Legal Order*, „Melbourne Journal of International Law” 2019, nr 20(1), s. 29–57.

⁴ <https://www.reuters.com/article/us-china-technology/china-seeks-to-root-out-fake-news-and-deepfakes-with-new-online-content-rules-idUSKBN1Y30VU> (dostęp: 22.12.2023 r.).

⁵ Automated Employment Decision Tools, <https://rules.cityofnewyork.us/wp-content/uploads/2023/04/DCWP-NOA-for-Use-of-Automated-Employment-Decisionmaking-Tools-2.pdf>.

nych, udostępniania danych oraz wykorzystywania wrażliwych danych osobowych⁶. Inne stany również przyjęły regulacje dotyczące sztucznej inteligencji. W Connecticut ustanowiono Biuro Sztucznej Inteligencji, które ma za zadanie ochronę dzieci przed ukierunkowanymi reklamami oraz powołuje grupę zadaniową do zbadania sztucznej inteligencji i opracowania Karty Praw Sztucznej Inteligencji⁷. Co jest warte podkreślenia, Unia Europejska i Stany Zjednoczone wskazały na chęć podjęcia współpracy w zakresie sztucznej inteligencji. W ramach powołanej w 2021 r. Rady UE-USA ds. Handlu i Technologii obie strony uzgodniły wdrożenie wspólnych zasad związanych ze sztuczną inteligencją i opracowanie wspólnego planu w zakresie narzędzi oceny i pomiaru na potrzeby godnych zaufania systemów sztucznej inteligencji oraz zarządzania ryzykiem⁸. W dniu 31 maja 2023 r. na spotkaniu ministerialnym Rady UE-USA w Luleå (Szwecja) omówiono współpracę transatlantycką w zakresie nowych technologii oraz zwrócono uwagę, że sztuczna inteligencja oferuje duże możliwości, jednakże stanowi również zagrożenie dla społeczeństwa⁹. Zauważono także, że Rada ma do odegrania ważną rolę w tworzeniu dobrowolnych kodeksów postępowania, które byłyby otwarte dla wszystkich państw o podobnych poglądach.

Brak jednolitości w prawie stwarza luki regulacyjne i sprzyja powstawaniu niespójności, co może oddziaływać na współpracę międzynarodową. Ujednoczenie prawa w przedmiotowym zakresie zapewniłoby stworzenie kompleksowych ram, które wykraczałyby poza granicę państw. Należy jednak mieć na uwadze, że istnieje również wyzwania praktyczne, które mogą to uniemożliwić. Do takich wyzwań należą m.in. różnice kulturowe, różny poziom rozwoju technologicznego czy wewnętrzne systemy prawne, które

⁶ <https://oag.ca.gov/privacy/ccpa> (dostęp: 22.12.2023 r.).

⁷ https://custom.statenet.com/public/resources.cgi?id=ID:bill:CT2023000S1103&ciq=ncsl&client_md=78337.8b6b29fa00fdab69672348011c6&mode=current_text (dostęp: 22.12.2023 r.).

⁸ https://poland.representation.ec.europa.eu/news/rada-ue-usa-ds-handlu-i-technologie-2022-05-17_pl (dostęp: 22.12.2023 r.).

⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_2922 (dostęp: 22.12.2023 r.).

mogą stanowić największą przeszkodę. Ujednolicone ramy prawne mogłyby zapewnić spójność prawa oraz wspierać współpracę pomiędzy państwami. Pełna harmonizacja przepisów prawa sztucznej inteligencji mogłaby umożliwić odpowiedzialny i sprawiedliwy rozwój oraz wdrażanie technologii sztucznej inteligencji na całym świecie. Zapewniłoby to również jednolitość rynku wewnętrznego Unii Europejskiej oraz ułatwiłoby dochodzenie roszczeń cywilnoprawnych.

Zunifikowanie ram prawnych umożliwiłoby posiadanie jednolitych środków prawnych gwarantujących reagowanie na niezgodne z prawem wykorzystywanie sztucznej inteligencji. Spójne regulacje pozwoliłyby na bezpieczne świadczenie usług pomiędzy państwami oraz zapewniłyby równe szanse dla przedsiębiorców. Za możliwością ujednolicenia przepisów prawnych w przedmiotowej tematyce przemawia potencjał instytucjonalny, jak i wspólne wartości państw. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na ochronę praw podstawowych, za którymi opowiadają się inne państwa. Wspólne wartości stanowią punkt wyjścia do pracy nad tworzeniem regulacji w stosunku do sztucznej inteligencji. W czasach szybkiego postępu nowych technologii potrzeba harmonizacji ram prawnych staje się coraz bardziej oczywista. Państwa i organizacje międzynarodowe wykazują chęć wprowadzenia regulacji międzynarodowych. Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO) w listopadzie 2021 r. zaprezentowała porozumienie w sprawie etycznych aspektów sztucznej inteligencji, które miało stworzyć dla państw członkowskich UNESCO wspólny mianownik co do wartości i zasad dotyczących rozwoju¹⁰. Jako kolejne można wskazać, że Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) w maju 2019 r. przyjęła zalecenie dotyczące sztucznej inteligencji¹¹.

¹⁰ Zalecenie UNESCO w sprawie etyki sztucznej inteligencji z dnia 23 listopada 2021 r., nr 61910.

¹¹ Zalecenie Rady OECD w sprawie sztucznej inteligencji z dnia 22 maja 2019 r., OECD/LEGAL/0449.

2. Uregulowania na gruncie prawa Unii Europejskiej

2.1. Uwagi wstępne

Prace nad przedmiotową problematyką na forum unijnym trwają już kilka lat. W 2012 r. Unia Europejska rozpoczęła analizę prawnych implikacji sztucznej inteligencji w ramach projektu naukowego RoboLaw (Regulating Emerging Technologies in Europe: Robotics Facing Law and Ethics)¹², przy czym należy zauważyć, że nie były to działania głównie regulacyjne. W kwietniu 2018 r. Komisja Europejska przedstawiła komunikat pt. „Sztuczna inteligencja dla Europy”¹³, w którym zwrócono uwagę na niedostateczne inwestycje Europy w sztuczną inteligencję, rozwój bardziej wydajnych komponentów i systemów elektronicznych czy potrzebę zgromadzenia dużych ilości danych umożliwiających stosowanie wiedzy do nowych danych i odkrywania relacji pomiędzy nimi¹⁴. W opublikowanej białej księdze Komisji Europejskiej w sprawie sztucznej inteligencji wskazano na europejskie podejście do doskonałości i zaufania¹⁵. W kwietniu 2021 r. Komisja Europejska przedstawiła pierwszą kompleksową strategię rozwoju sztucznej inteligencji, której część stanowi projekt rozporządzenia ustanawiającego zharmonizowane przepisy dotyczące sztucznej inteligencji w całej Unii Europejskiej¹⁶. Celem rozporzą-

¹² Projekt RoboLaw Regulating Emerging Technologies in Europe: Robotics Facing Law and Ethics, <https://cordis.europa.eu/project/id/289092/reporting> (dostęp: 22.12.2023 r.).

¹³ Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie strategii na rzecz sztucznej inteligencji dla Europy, COM (2018) 237.

¹⁴ Komunikat Komisji Europejskiej „Sztuczna inteligencja dla Europy”, COM (2018) 237.

¹⁵ Biała księga Komisji Europejskiej w sprawie sztucznej inteligencji, luty 2020 r., COM (2020) 65.

¹⁶ Komisja Europejska, Wniosek rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiający zharmonizowane przepisy dotyczące sztucznej inteligencji (akt w sprawie sztucznej inteligencji) i zmieniający niektóre akty ustawodawcze Unii z dnia 21 kwietnia 2021 r., COM (2021) 206 final, Bruksela oraz Załączniki do Wniosku z dnia 21 kwietnia 2021 r., COM (2021) 206 final, Bruksela.

dzenia jest ujednoczenie przepisów dotyczących sztucznej inteligencji w zakresie wprowadzania do obrotu, oddawania do użytku oraz wykorzystania systemów sztucznej inteligencji na obszarze Unii Europejskiej. Argument dotyczący konieczności harmonizacji przepisów prawnych w zakresie sztucznej inteligencji znajduje oparcie w wymiarze normatywnym, z którego wynika spójność systemu prawnego. Podkreśla się, że harmonizacja prawa przyczyni się do rozwoju technologii systemów sztucznej inteligencji wobec zwiększenia pewności co do obowiązującego prawa. Odnosząc się do samej regulacji, należy zauważyć, że przedmiotowy akt był wielokrotnie konsultowany, a Unia Europejska wskazuje, że ma być on etyczny oraz przyjazny człowiekowi. Na gruncie powyższych rozważań należy podkreślić, że nie jest to akt, który ureguluje wszystkie problemy związane ze sztuczną inteligencją, ale z pewnością jest to krok do wyeliminowania zagrożeń związanych z rozpowszechnianiem sztucznej inteligencji.

Unia Europejska postawiła sobie za cel rozwój bezpiecznej, wiarygodnej i etycznej sztucznej inteligencji¹⁷. Cechy te są wskazywane w dokumentach mających charakter polityczny¹⁸, jak i w opracowaniach eksperckich. Porównując to z polityką państw, można zauważyć ograniczanie potencjału sztucznej inteligencji oraz przede wszystkim zbieżność podejścia do sztucznej inteligencji, a w konsekwencji poważną przeszkodę w utworzeniu jednolitego systemu prawnego w tym zakresie. Wymaga podkreślenia, że jest to akt, który nie obejmuje zakresem normowania państw nieczłonkowskich i organizacji międzynarodowych w obszarze egzekwowania

¹⁷ A Union that strives for more. My agenda for Europe by candidate for President of the European Commission Ursula von der Leyen. Political Guidelines for the Next European Commission 2019–2024, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_en.pdf (dostęp: 22.12.2023 r.).

¹⁸ Komunikat Komisji z dnia 19 lutego 2020 r. do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Kształtowanie cyfrowej przyszłości Europy, COM (2020) 67 final; komunikat Komisji z dnia 9 marca 2021 r. do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade, COM (2021) 118 final.

prawa i współpracy sądowej, jeżeli te organy lub organizacje wykorzystują systemy sztucznej inteligencji w ramach umów międzynarodowych w sprawie egzekwowania prawa i współpracy sądowej, zawartych z Unią lub z jednym państwem członkowskim bądź ich większą liczbą¹⁹. Ponadto istnieją rozbieżności pomiędzy systemem nakazów i zakazów w odniesieniu do publicznych i niepublicznych dostawców sztucznej inteligencji. Może to spowodować, że niektóre kraje członkowskie nie będą narzucać sobie takich samych wymogów w zakresie stosowania przepisów sztucznej inteligencji oraz powstaną wyjątki od planowanych regulacji. Mimo że jest to pierwsza regulacja tworząca tak obszerne ramy prawne sztucznej inteligencji, sama w sobie nie będzie ona wystarczająco skutecznym narzędziem ochrony z uwagi na dynamicznie rozwijającą się technologię oraz zmieniające się środowisko technologiczne. Efektem tego będzie dalsze odwoływanie się do poszczególnych regulacji prawnych danego kraju. Z drugiej strony brak harmonizacji przepisów, a w konsekwencji dowolność państw członkowskich w kształtowaniu własnych regulacji może doprowadzić do rozszczepienia przepisów prawa i powstania barier na rynku wewnętrznym w obszarze działania sztucznej inteligencji. Pełne zharmonizowanie ram prawnych zagwarantowałoby równość podmiotom korzystającym z systemów sztucznej inteligencji, ponieważ stworzyłoby jednolite reguły prawne dla różnych podmiotów korzystających z AI.

2.2. Ujednolicenie regulacji prawnych w odniesieniu do sztucznej inteligencji – wyzwania

Idea ujednolicenia ram prawnych sztucznej inteligencji jest wysoko pożądana. Jednak pełna harmonizacja może się wiązać z wieloma wyzwaniami. Próba narzucenia ujednoliconych przepisów prawa może skutkować rozbieżnymi interpretacjami czy odmien-

¹⁹ Art. 2 ust. 4 projektu rozporządzenia ustanawiającego zharmonizowane przepisy dotyczące sztucznej inteligencji (akt w sprawie sztucznej inteligencji) i zmieniającego niektóre akty ustawodawcze Unii, COM (2021) 206 final.

nym egzekwowaniem przepisów. Przeszkodą dla przyjęcia takiego rozwiązania są systemy prawne poszczególnych krajów czy stopień rozwoju technologicznego. Różnorodność i brak jednolitości koncepcji osobowości prawnej sprawiają, że ustalenie wspólnego rozwiązania wydaje się niemożliwe²⁰, co nie pozostaje bez wpływu na pełną harmonizację przepisów sztucznej inteligencji. Podstawowymi pojęciami prawnymi, które umożliwiają uczestniczenie poszczególnych podmiotów w obrocie prawnym, są zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych. Poważniejszych rozważań w Unii Europejskiej w tymże zakresie można doszukiwać się w rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 16 lutego 2017 r. zawierającej zalecenie dla Komisji w sprawie przepisów prawa cywilnego dotyczących robotyki²¹. Akt ten był pierwszą regulacją, która zapoczątkowała dyskusję w zakresie odpowiedzialności sztucznej inteligencji, wskazując na marginesie, że problematyka odnosiła się bezpośrednio do robota, a nie całokształtu sztucznej inteligencji. Parlament Europejski uznał, że urzędnicy autonomiczni, wyposażone w osobowość prawną, mogłyby ponosić odpowiedzialność za szkody na osobie i mieniu. To stwierdzenie rozpoczęło dyskusję na temat tego, czy w dziedzinie sztucznej inteligencji jest miejsce na wprowadzenie wytworu osobowości prawnej. Na uwagę zasługuje list otwarty podpisany przez ponad 270 ekspertów, przedstawicieli środowiska akademickiego oraz innych osób zajmujących się zawodowo problematyką sztucznej inteligencji. W tym liście autorzy wskazali, że nie aprobują pomysłu wyodrębnienia statusu prawnego inteligentnych robotów²². Uzasadniono to stanem zaawansowania techniki oraz nieprzewidywalnością samokształcenia robotów. Przy czym złożoność tego zagadnienia, jak i wielość pozaprawnych dyskursów naukowych

²⁰ K. Biczysko-Pudełko, D. Szostek, *Koncepcje dotyczące osobowości prawnej robotów – zagadnienia wybrane*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2019, nr 2, s. 11.

²¹ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 16 lutego 2017 r. zawierająca zalecenie dla Komisji w sprawie przepisów prawa cywilnego dotyczących robotyki (2015/2103(INL)), Dz.Urz.UE C z 2018 r. Nr 252, s. 239, dalej: rezolucja 2015/2103.

²² Open Letter to the European Commission Artificial Intelligence and Robotics, <http://www.robotics-openletter.eu> (dostęp: 28.05.2023 r.).

sprawiają, że teoretycy prawa oraz prawnicy zajmujący się własnością intelektualną podejmują temat na poziomie holistycznym. Początek rozważań na temat osobowości prawnej można datować na lata 80. ubiegłego stulecia²³. Od tego czasu przedstawiciele doktryny oraz praktycy prezentują różne koncepcje co do podmiotowości prawnej sztucznej inteligencji. Jako przykład aprobujący przyznanie robotom odrębności prawnej można przytoczyć stanowisko zaprezentowane przez M. Wrońskiego²⁴. Píše on, że na początku wskazywano, że osobowość prawną może posiadać tylko człowiek. Jednak „wraz z rozwojem prawa i gospodarki możliwość stania się podmiotem praw i obowiązków przyznano także np. spółkom kapitałowym, a w konsekwencji osobowość prawną zaczęto nadawać podmiotom będącym zespołem składników osobowych i majątkowych”. Jako dezaprobatę dla powyższego rozwiązania można wskazać opinię profesora z Uniwersytetu Vrije w Amsterdamie R. van den Hoven van Genderena²⁵, który kwestionuje przyznanie robotom jakiegokolwiek osobowości prawnej na podobieństwo osób. Można również przeczytać, że przyznanie sztucznej inteligencji podmiotowości prawnej jest nieuchronne²⁶. Mimo mnogości publikacji i badań dotyczących nadania osobowości prawnej powstał spór w doktrynie. Pojawił się również pomysł, którym jest stworzenie nowej formy podmiotowości przynależnej osobom elektronicznym. Zwolennicy tego rozwiązania wskazują, że umożliwiłoby to w sposób najbardziej transparentny określenie

²³ W tym czasie zaczęła ujawniać się rozbieżność stanowisk pomiędzy przedstawicielami doktryny. M. Janowska, *Podmiotowość prawna sztucznej inteligencji*, w: *O czym mówią prawnicy, mówiąc o podmiotowości*, red. A. Bielska-Brodziak, Katowice 2015, s. 187.

²⁴ *Robot odpowie za swoją pracę? „Już musimy rozmawiać, jak to regulować”*, „Business Insider Polska”, <http://businessinsider.com.pl/technologie/nowe-technologie/roboty-i-sztuczna-inteligencja-a-prawo-i-osobowosc-prawna/k2e2zdx> (dostęp: 25.05.2023 r.).

²⁵ R. van den Hoven van Genderen, *Machine Medical Ethics and Robot Law: Legal Necessity or Science Fiction?*, w: *Machine Medical Ethics*, red. S. van Rysewyk, M. Pontier, Switzerland 2015, s. 167–177; https://www.researchgate.net/publication/283488770_Machine_Medical_Ethics_and_Robot_Law_Legal_Necessity_or_Science_Fiction (dostęp: 22.12.2023 r.).

²⁶ P. Księżak, *Zdolność prawna sztucznej inteligencji (AI)*, w: *Czynić postęp w prawie. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Birucie Lewaszkiwicz-Petrykowskiej*, red. W. Robaczyński, Łódź 2017, s. 69.

zasad powoływania agentów inteligentnych (nadania im ograniczonej osobowości prawnej). Ponadto pozwoliłoby to na jasne zdefiniowanie odpowiedzialności za działania systemu przez różne podmioty uczestniczące w jego powstaniu. Należy mieć na uwadze, że obecnie koncepcja podmiotowości osób prawnych nie jest kontrowersyjna, ale w przeszłości również pojawiały się głosy odmienne w tym zakresie.

Zgodnie z art. 1 projektu rozporządzenia w sprawie sztucznej inteligencji przedmiotem rozporządzenia ma być pięć obszarów. Szczególnie należy się skupić na art. 1 lit. a, w którym wskazano, że ustanawia się zharmonizowane przepisy dotyczące wprowadzenia do obrotu, oddawania do użytku oraz wykorzystywania systemów sztucznej inteligencji. Z uwagi na okoliczność, że prawodawca unijny wybrał dla przedmiotowego aktu formę rozporządzenia, państwa członkowskie będą pozbawione autonomii regulacyjnej²⁷ w zakresie objętym tym rozporządzeniem. W tym konkretnym przypadku państwom członkowskim nie pozostawiono swobody regulacyjnej w zakresie systemów sztucznej inteligencji – i to wszystkich systemów, a nie tylko systemów wysokiego ryzyka, na których koncentruje się akt. Rozporządzenie miało zapewnić spójność przepisów prawa dotyczących sztucznej inteligencji, chociaż wskazuje się na nieprecyzyjne terminy, które znacznie utrudnią stosowanie rozporządzenia²⁸. Ryzyko odmiennej interpretacji pojęć niedookreślonych i nieprecyzyjnych, które nie zostały zdefiniowane w rozporządzeniu, podważa efekt ujednolicenia prawa, który ma być osiągnięty za pomocą rozporządzenia. Ponadto, skoro przedmiotowe rozporządzenie wskazuje się jako globalny wzorzec dla innych państw, to powinno ono regulować kwestie współpracy Unii Europejskiej na poziomie międzynarodowym oraz stanowić faktycznie pełną harmonizację ram prawnych sztucznej inteligencji.

²⁷ Wyrok ETS z dnia 18 lutego 1970 r. w sprawie 40/69, Hauptzollamt Hamburg-Oberelbe przeciwko Firma Paul G. Bollmann, EU:C:1970:12, pkt 4.

²⁸ Np. art. 5 rozporządzenia ustanawiającego zharmonizowane przepisy dotyczące sztucznej inteligencji (akt w sprawie sztucznej inteligencji) i zmieniającego niektóre akty ustawodawcze Unii, COM (2021) 206 final.

Kolejnym aspektem, który należy wziąć pod uwagę w rozważaniach nad ujednoceniami przepisów prawa sztucznej inteligencji, jest zróżnicowanie państw członkowskich. Mają one różne interesy państwowe, systemy prawne²⁹ czy nawet zwyczaje kulturowe. Każdy kraj Unii Europejskiej jest odrębną jednostką, która ma prawo mieć odmienne podejście do regulacji prawnych sztucznej inteligencji. Ponadto rozwój technologiczny również ma znaczenie – poczynając od państw mających szeroko rozwinięty system technologiczny sztucznej inteligencji, a kończąc na państwach, które dopiero są na etapie wdrażania poszczególnych rozwiązań. Pisząc o ujednoczeniu ram prawnych, należy mieć na uwadze, że tworzone przepisy powinny uwzględniać specyfikę wszystkich państw członkowskich, a jest to zadanie niezwykle złożone. Dodatkowo tworzone regulacje prawne muszą być zgodne z przepisami istniejącymi już w Unii Europejskiej oraz w porządku krajowym. Państwa członkowskie posiadają własne systemy prawne, a więc każde z państw ma własne mechanizmy egzekwowania prawa. To z kolei może oddziaływać na odmienną interpretację prawa wśród państw członkowskich. Osiągnięcie jednolitej zgodności w tym zakresie jest również ważne dla sukcesu ujednoczenia ram prawnych sztucznej inteligencji.

2.3. Przykład ujednoczenia ram prawnych na gruncie przepisów o ochronie danych osobowych

Przykładem ujednoczenia przepisów prawa w zakresie danych osobowych są unijne przepisy o ochronie danych osobowych, które zostały przyjęte w celu ujednoczenia zasad ochrony danych osobowych w Unii Europejskiej. Wskazuje się, że była to największa zmiana w podejściu do ochrony danych osobowych od dwudziestu lat. Pomimo częstych wątpliwości podnoszonych przez przedstawicieli Komisji Europejskiej, Ministerstwa Cyfryzacji czy Generalnego Inspektora Danych Osobowych przekaz był niezmienny,

²⁹ M. Jagielska, *Odpowiedzialność za sztuczną inteligencję*, w: *Prawo sztucznej inteligencji*, red. L. Lai, M. Świerczyński, Warszawa 2020, s. 71.

że RODO to pełna harmonizacja prawa. Z uwagi na liczne odesłania do ustawodawstwa krajów członkowskich wskazywano, że właśnie ten czynnik uniemożliwia proces pełnej harmonizacji i w praktyce spowodowało to powstawanie istotnych rozbieżności między poszczególnymi krajami UE. Uchwalenie ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych stało się koniecznością w związku z rozpoczęciem stosowania przepisów RODO, co nastąpiło z dniem 25 maja 2018 r. W doktrynie podnosi się, że RODO nie wprowadziło pełnej harmonizacji w zakresie regulacji zasad ochrony danych osobowych, rozumianej jako pełne (zupełne) ukształtowanie regulacji danego obszaru przedmiotowego, bez dopuszczalności stosowania regulacji krajowych³⁰. Mimo podkreślania, że jest to pełna harmonizacja, podnoszone były również głosy, że jest to harmonizacja częściowa. Wynika to z tego, że państwa członkowskie posiadają uprawnienia do swobodnej jednostronnej regulacji w zakresie nieunormowanym przepisami RODO. Szerokie kompetencje państw członkowskich w zakresie legislacyjnym do doprecyzowania poruszanych w nim zagadnień sprawiły, że faktyczna pełna harmonizacja wszystkich krajów Unii Europejskiej stanęła pod znakiem zapytania³¹. W odniesieniu do powyższego pojawia się pytanie, czy na gruncie sztucznej inteligencji można mówić o ujednoczeniu przepisów prawa, jeśli analogicznie przyjmiemy, że aktualnie również możemy mówić jedynie o harmonizacji częściowej. Nawet przy częściowej harmonizacji nadal może powstać znaczny poziom spójności przepisów. Wspólne zasady oraz wytyczne zapewniają pewne ramy dla ujednoczenia przepisów. Pozwalają one również na stworzenie elastycznego środowiska, w którym możliwe jest dostosowywanie przepisów prawa do aktualnych potrzeb. Jednakże mogą również skutkować niepewnością i niespójnością prawną. Gdy przepisy

³⁰ G. Sibiga, *Dopuszczalny zakres polskich przepisów o ochronie danych osobowych po rozpoczęciu obowiązywania ogólnego rozporządzenia o ochronie danych – wybrane zagadnienia*, „Monitor Prawniczy” 2016, nr 20 – dodatek, s. 16.

³¹ P. Wróbel, *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych (RODO) a prawo polskie – wybrane zagadnienia*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2017, nr 4, s. 41.

prawne nie są w pełni zharmonizowane, może dochodzić do niekonsekwencji ich stosowania. Bez kompleksowego i spójnego prawa doktryna i praktycy prawa mogą mieć trudności w stosowaniu prawa. Częściowe ujednoczenie prawa może zapewnić w pewnym stopniu spójność przepisów prawa, ale nie pozwala na osiągnięcie pełnych korzyści wynikających z zupełnej harmonizacji.

3. Podsumowanie

Artykuł „Czy pełna harmonizacja przepisów prawa w odniesieniu do sztucznej inteligencji jest możliwa?” miał na celu analizę możliwości osiągnięcia jednolitych ram prawnych dla sztucznej inteligencji w prawie. W tekście przeanalizowano zasadność, jak i wyzwania związane z ujednoczeniem przepisów w przedmiotowej kwestii. Niewątpliwie ujednoczenie ram prawnych w zakresie sztucznej inteligencji jest konieczne i zapewniłoby spójność prawa. Na obecnym etapie rozwoju sztucznej inteligencji ustanowienie jednolitego reżimu w stosunku do sztucznej inteligencji jest pożądane. Z uwagi na złożoną i wielopodmiotową tematykę sztuczna inteligencja powinna być poddawana bieżącym konsultacjom ekspertów w tej dziedzinie. W tekście podkreślono również argumenty, w związku z którymi pełna harmonizacja przepisów dotyczących powyższych kwestii może nie być możliwa. Jest to związane przede wszystkim z analizą egzekwowania prawa w poszczególnych krajach, niespójną interpretacją, egzekwowaniem przepisów czy brakiem zgody co do uznania podmiotowości prawnej sztucznej inteligencji. Uznając korzyści płynące z pełnej harmonizacji, nie należy zapominać o wyzwaniach i realnych działaniach, które sprawiają, że jest ona w obecnym stanie rzeczy mało prawdopodobna. Obecnie, zamiast dążyć do absolutnej jednolitości, należy przyjąć pragmatyczne podejście, które wskaże podstawowe zasady i standardy, jednocześnie pozwalając na adaptację i dostosowanie do zmieniających się warunków i rozwoju technologii. Dążenie do zupełnego ujednoczenia prawa zdaniem autorki stanowi teorię idealną umożliwiającą stworzenie spójnych ram prawnych,

które zapewnią pewność prawa. Ujednolicenie przepisów prawnych odnoszących się do sztucznej inteligencji jest bez wątpienia prawidłowym postulatem, natomiast zaprezentowane ramy regulacyjne z uwagi na niekompletność sprawiają, że obecnie nie jest to możliwe w zupełnym stopniu. Inicjatywy prawne w tym zakresie skupiają się głównie na ramach etycznych oraz odpowiedzialności cywilnej, pomijając choćby kwestie statusu czynności prawnych dokonanych za pomocą sztucznej inteligencji. Mając na uwadze specyfikę wskazanej dziedziny, ciężko prognozować, w jakim kierunku będzie się rozwijać sztuczna inteligencja, dlatego też trudno przewidzieć kierunek regulacji prawnych.

STRESZCZENIE

Czy pełna harmonizacja przepisów prawa
w odniesieniu do sztucznej inteligencji jest możliwa?

Artykuł porusza zagadnienie pełnej harmonizacji przepisów prawa w zakresie sztucznej inteligencji. Potrzeba regulacji prawnych dla sztucznej inteligencji nie budzi wątpliwości, jednak pojawia się pytanie, na jakim szczeblu te regulacje powinny zostać wprowadzone. Stworzenie jednolitej praktyki prawnej w odniesieniu do sztucznej inteligencji wymaga współpracy pomiędzy rządami państw, twórcami technologii, ekspertami oraz prawnikami. Ta koordynacja jest kluczowa dla stworzenia skutecznych przepisów prawnych. Tekst jest skupiony wokół ram unijnych. Z uwagi na dynamiczny charakter sztucznej inteligencji i jej szybki rozwój regulacje prawne powinny być elastyczne oraz dostosowywane do zachodzących zmian.

Słowa kluczowe: prawo nowych technologii; sztuczna inteligencja; prawo Unii Europejskiej

SUMMARY

Is full harmonization of laws
with regard to artificial intelligence possible?

The article addresses the issue of full harmonization of laws on artificial intelligence. The need for legal regulations for artificial intelligence is not

in doubt, but there are a number of questions at what level these regulations should be introduced. Creating a unified legal practice for artificial intelligence requires cooperation between state governments, technology developers, experts and lawyers. This coordination is key to creating effective legislation. The text is centered around the EU framework. Given the dynamic nature of artificial intelligence and its rapid development, legal regulations should be flexible and adaptable to ongoing changes.

Keywords: new technology law; artificial intelligence; European Union law

BIBLIOGRAFIA

- Biczysko-Pudełko K., Szostek D., *Koncepcje dotyczące osobowości prawnej robotów – zagadnienia wybrane*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2019, nr 2.
- van den Hoven van Genderen R., *Machine Medical Ethics and Robot Law: Legal Necessity or Science Fiction?*, w: *Machine Medical Ethics*, red. S. van Rysewyk, M. Pontier, Switzerland 2015, https://www.researchgate.net/publication/283488770_Machine_Medical_Ethics_and_Robot_Law_Legal_Necessity_or_Science_Fiction.
- Jagielska M., *Odpowiedzialność za sztuczną inteligencję*, w: *Prawo sztucznej inteligencji*, red. L. Lai, M. Świerczyński, Warszawa 2020.
- Janowska M., *Podmiotowość prawna sztucznej inteligencji*, w: *O czym mówią prawnicy, mówiąc o podmiotowości*, red. A. Bielska-Brodziak, Katowice 2015.
- Księżak P., *Zdolność prawna sztucznej inteligencji (AI)*, w: *Czynić postęp w prawie. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Birucie Lewaszkiewicz-Petrykowskiej*, red. W. Robaczyński, Łódź 2017.
- Maas M.M., *International Law Does Not Compute: Artificial Intelligence and the Development, Displacement or Destruction of the Global Legal Order*, „Melbourne Journal of International Law” 2019, nr 20(1).
- Mazur J., *Unia Europejska wobec rozwoju sztucznej inteligencji: proponowane strategie regulacyjne a budowanie jednolitego rynku cyfrowego*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2020, nr 9.
- Pichai S., *Why Google thinks we need to regulate AI*, „Financial Times” z dnia 20 stycznia 2020 r.
- Rębisz K., *Wybrane zagadnienia prawa cywilnego w propozycjach regulacyjnych dotyczących sztucznej inteligencji w Unii Europejskiej*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2021, nr 10.

Robot odpowie za swoją pracę? „Już musimy rozmawiać, jak to regulować”, „Business Insider Polska”, <http://businessinsider.com.pl/technologie/nowe-technologie/roboty-i-sztuczna-inteligencja-a-prawo-i-osobowosc-prawna/k2e2zdx>.

Sibiga G., *Dopuszczalny zakres polskich przepisów o ochronie danych osobowych po rozpoczęciu obowiązywania ogólnego rozporządzenia o ochronie danych – wybrane zagadnienia*, „Monitor Prawniczy” 2016, nr 20 – dodatek.

Wróbel P., *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych (RODO) a prawo polskie – wybrane zagadnienia*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2017, nr 4.